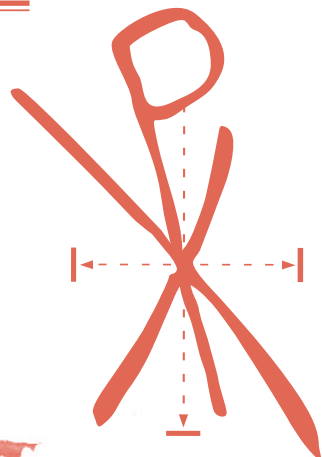

EN TIDSKRIFT FÖR TEOLOGI OCH ANDLIGT LIV

KERN

Guds hushåll

OCH PINGSTENS
GEMENSKAPSEKONOMI

DANIELA C. AUGUSTINE

Framgångsteologi, finns den? DEL 2

ULF EKMAN

Den ökända hästen från Troja

ANDERS BYLANDER

Ulf Ekman är fil kand, teol kand, pastor i församlingen Livets Ord samt hedersdoktor vid Oral Roberts University.

Daniela C. Augustine är DTh, MDiv, MS och Assistant Professor i teologisk etik vid Lee University. Hon har undervisat i Prag och i Bulgarien där hon varit med och grundat ett teologiskt seminarium och arbetat med mission.

I november medverkar hon på Livets Ords Teologiska Seminariums symposium *Anden och kyrkan*.

Anders Bylander är fil mag, och adjunkt. Han har arbetat i skolor, förlag och studieförbund och författat flera böcker där människovärdet och livets mening är temat. Just nu aktuell med boken *Person och politik: en kritik av den världsliga statens människosyn*.

Sebastian Andersson studerar teologi vid Lunds Universitet och är en av grundarna till föreningen Apologia.

Torbjörn Aronson är TD, FD och forskare vid Teologiska institutonen, Uppsala universitet.

**CHEFREDAKTÖR
OCH ANSVARIG UTGIVARE**
Ulf Ekman

REDAKTÖR
Benjamin Ekman

**ART DIRECTOR
& ILLUSTRATIONER**
Jonatan Strömngren

REPRO/TRYCK
Hallvigs Reklam AB,
Morgongåva

ISBN
978-91-7866-780-2

ISSN
1652-2494

UTGIVARE
Livets Ords Förlag

PRENUMERATION
Helår (4 nr): 299 kr
Lösnummer: 89 kr
För prenumeration och
adressändring, kontakta:

KONTAKT
Keryx, Box 17, 751 03 Uppsala
018-489 81 00
redaktionen@keryx.nu
www.keryx.nu

VAD BETYDER KERYX?
Keryx är grekiska och betyder *förkunnare, härold*. Tidskriften Keryx vill stå upp för den klassiska kristna förkunnelsen. I tidskriftens logotyp ses även det klassiska Kristusmonogrammet XP. Med detta vill vi betona att Kristus är förkunnelsens kärna. Den kristna kyrkan behöver radikal teologi och radikal förkunnelse om Jesus Kristus.

Copyright © 2011
Eftertryck av artiklar och allt annat material i denna tidning, helt eller delvis, är förbjudet. Vid frågor, kontakta redaktionen.

NR 3 2011

LEDARE
ULF EKMAN 4

ARTIKLAR

Framgångsteologi, finns den? DEL 2

ULF EKMAN 6

Pingstens gemenskapsekonomi och Guds hushåll

DANIELA C. AUGUSTINE 16

Den ökända hästen från Troja

ANDERS BYLANDER 40

RECENSIONER

Hunter: To Change the World

SEBASTIAN ANDERSSON 45

Ekman: Memoarer – de första stegen

TORBJÖRN ARONSSON 54

Lie: Fra ameriansk hellighetsbevegelse til moderne norsk karismatikk

TORBJÖRN ARONSSON 62

LÄSNING

Richard J Foster: Liv med Gud 65

**Låt inte denna lagbok vara skild från din mun.
Tänk på den både dag och natt, så att du
håller fast vid och följer allt som är skrivet i den.
Då skall du lyckas i det du företar dig och då
skall du ha framgång (Jos 1:8).**

**Salig är den som inte följer de ogudaktigas råd
och inte går på syndares väg eller sitter bland
bespottare utan har sin glädje i HERRENS under-
visning och begrundar hans ord dag och natt.
Han är som ett träd, planterat i vattenbäckar,
vilket bär sin frukt i sin tid och vars blad inte
vissnar. Allt vad han gör lyckas väl (Ps 1:1-3).**

**Liksom regnet och snön faller från himlen och
inte återvänder dit, förrän det har vattnat jorden
och gjort den fruktbar och ger säd till att så och
bröd till att äta, så skall det vara med ordet som
utgår från min mun. Förgäves skall det inte vända
tillbaka till mig utan att ha verkat vad jag vill och
utfört det vartill jag har sänt ut det (Jes 55:10).**

**Komme ditt rike. Ske din vilja på jorden
liksom den sker i himlen (Matt 6:10).**

**Men de hos vilka säden faller i god jord, det är
de som hör ordet och tar emot det och bär frukt,
trettiofalt och sextiofalt och hundrafalt (Mark 4:20).**

**Ni har inte utvalt mig, utan jag har utvalt er och
bestämt om er att ni skall gå ut och bära frukt,
sådan frukt som består, för att Fadern må ge er
vad ni än ber honom om i mitt namn (Joh 15:16).**

**Guds ord hade framgång och spreds alltmer.
(Apg 12:24).**

Framgångsteologi, finns den?

DEL 2

AV ULF EKMAN

UTIFRÅN DESSA OCH MÅNGA ANDRA bibeltexter, träder en klar bild fram, som det finns fog för att kalla genuint bibliskt förankrad. Det är bilden av att det är Guds önskan såväl som hans förmåga, att hans rike, ord, löften och hans vilja kan och skall förverkligas både i detta livet och i evigheten. Detta går tillbaka till den teologiska förutsättningen att Gud verkligen finns, skapar och fortsätter att agera aktivt i sin skapelse. Han träder in i historien och för den framåt, främst genom inkarnationen, Guds människoblivande i Jesus Kristus. Inkarnationen, som är den axel kring vilken Guds uppenbarelse och agerande rör sig, är och förblir den händelse som medvetandegör och synliggör Guds väsen, karaktär och handlande. Inkarnationen är

det helt centrala fundamentet i den kristna tron. Detta synliggörande av Gud i Kristus, visar sig även i yttre frukt på olika sätt, i tillväxt för Guds rike, i både andliga och timliga välsignelser och i att Guds rike och Guds ord kan ha framgång även i svåra yttre omständigheter. Allt detta har sitt ursprung i och hänger samman med inkarnationsteologin.

I min förra artikel i detta ämne argumenterade jag för att en bibliskt förankrad teologi inte kan bortse ifrån det faktum, att de bibliska författarna och Jesu lärjungar verkligen uppfattade Gud som en Gud som griper in, både i stora historiska skeenden och i enskilda människors liv på ett aktivt och konkret sätt. Det tillhör något absolut grundläggande i den kristna tron. Den kristna tron är inte enbart en teoretisk livsåskådning, en filosofisk uppfattning eller en sociologisk yttring. Att Jesu lärjungar genom tiderna inte alltid uppfattat detta, inte alltid rätt tolkat och förstått det hela, är en annan sak. Här skiljer sig naturligtvis olika skolor och teologiska uppfattningar

Man har inte bara lärt in något om honom, utan har också mött honom som en levande Frälsare, och intimt umgått med honom, vandrat med honom och efterföljt honom genom historien

ifrån varandra, inte minst genom vilka konsekvenser man drar av Guds handlande i historien och i enskilda människors liv. Men själva poängen är att man som kristen bejakar Guds agerande i tid och rum.

Den kristna tron, som behöver teologisk reda och intellektuell skärpa, är ändå djupast sätt erfarenhetsbaserad. Den går djupare än både inlärnings- och inkultureringsprocesser, hur nödvändiga dessa ändå är. Djupast sett handlar tron om mötet med den levande Guden, både personligt och kollektivt. Ett möte som Petrus och Paulus och miljontals andra efter dem har erfärut. Man har inte bara lärt in något om honom, utan har också mött honom som en levande Frälsare, och intimt umgått med honom, vandrat med honom och efterföljt honom genom historien.

Grundförutsättningen finns där, både i Skriften och i traditionen, dvs i den kristna historiens erfarenheter, nämligen att den kristna tron uppfattar Gud som en Gud som aktivt agerar. Han är sålunda inte enbart en metafysisk entitet som är hinsides, fördold och ouppnåelig. Något vi möjligtvis högst osäkert kan spekulera om, men inte känna. Han är hinsides, transcendent, ouppnåelig, majestätisk, hemlighetsfull för oss människor, men inte *enbart* det. Han har valt att uppenbara sig, att inkarneras, att agera och handla i skapelsens historiska skeende. Där ligger storheten i de ord aposteln Johannes yttrar när han säger i Första Johannes brev 1:1-2: »Det som var från begynnelsen, det vi har hört, det vi med egna ögon har sett, det vi skådade och med våra händer rörde vid – om Livets Ord är det vi vittnar. Ja, livets uppenbarades och vi har sett det och vittnar om det och förkunnar för er det eviga livet, som var hos Fadern och uppenbarades för oss.«

Detta är naturligtvis grunden för kristen tro i allmänhet, men också i högsta grad för den Trosförkunnelse som jag i denna artikel vill belysa. I min förra artikeln berörde

jag kortfattat en del missuppfattningar och vulgärkritik kring det som somliga kallar för »framgångsteologi«, ett uttryck jag inte tycker om eller använder, då det leder tankarna fel. I denna artikel vill jag beröra det som är den egentliga kärnan i trosundervisningen, nämligen Guds uppenbarelse, ingripande och överlåtelse åt människan i Kristus Jesus.

Olika kristna har genom tiderna uppfattat Guds ingripande på lite olika sätt. Man diskuterar vad i uppenbarelsen som gäller i denna tid och vad som gäller enbart för evigheten. Man funderar över vad som gäller den enskilda människan och vad som enbart gäller det större skeendet. Diskussioner och debatter pågår, inte bara om vad som ingår i en sund förkunnelse utan också hur detta trosinnehåll, när det väl bestämts, egentligen skall föras fram. Olika traditioner och förhållningssätt bryts emot varandra och detta är bara naturligt.

Påminnelsen om Guds besökelse

En tradition – dvs det innehåll, det sätt och den kultur som växer upp kring en förkunnelse – skapar ramar, förutsättningar men också begränsningar. Det gäller synen på Skriften, hur den skall läggas ut, var betoningar skall läggas men också hur den prediko- och gudstjänstkultur skall vara, där förkunnelsen sker. Inget sker ju i ett vakuum utan allt påverkas av en mängd olika faktorer. Det finns en stark interaktion mellan en så kallad kyrkokultur, människors förväntningar och de teologiska ramar man satt upp. Inte minst blir detta synligt i den pingst-karismatiska miljö där den speciella form av trosförkunnelse jag talar om, har vuxit fram. Detta innebär att en del kritik har haft en tendens att röra sig om mer

perifera saker, där ibland minsta avvikelse från gängse kultur i sättet att förkunna, tillbe, utöva gudstjänstlivet, evangelisera, ta upp kollektioner mm, har fått oproportionerligt utrymme i debatten. Detta har skytt de

Inte all kritik från andra kristna sammanhang har varit saklig eller välvilligt motiverad, och inte alla Trosrörelsens reaktioner på kritiken har varit kloka

egentliga och mer viktiga teologiska sakfrågorna. Sådana företeelser måste naturligtvis sättas in i ett socialt, psykologiskt och kulturellt kyrkopolitiskt sammanhang för att förstås. Inte all kritik från andra kristna sammanhang har varit saklig eller välvilligt motiverad, och inte alla Trosrörelsens reaktioner på kritiken har varit kloka och genomtänkta i dessa debatter genom åren.

Huvudfrågan, om Guds ingripande och berörande i människors liv idag, är principiellt mycket viktig. Den är en grundsten i ett större väckelsesteologiskt skeende som stadigt pågått genom kyrkohistorien och kan därför inte begränsas till enbart ett modernt väckelsefenomen. Det är den ständiga påminnelsen om Guds besökelse av sitt folk och behovet av upplivande av det andliga livets verklighet.

Väckelserörelsernas kyrkokritik har alltid riktats emot diskrepansen mellan lära och liv i kyrkan och starkt betonat omvändelsens centrala plats i det kristna livet. Inom parentes bör sägas att jag, när jag använder uttrycket »väckelserörelser« inte enbart menar de evangelikala, helgelse- och pingstrelaterade rörelser som sprungit fram

Igenom Skrifterna, som en röd tråd, går att Guds handlande med mänskligheten bygger på förbund som Gud instiftar och ingår med sitt folk

ur 1700-talspietismen och vuxit sig starka över världen under 1800- och 1900-talet. Jag menar även alla de rörelser som, från kyrkans början, ofta med Johannes Döparen som modell, trätt fram och manat till omvändelse, helgelse, djupare liv med Gud, starkare böneliv, mer aktivt lärjungaskap och mer mission och evangelisation eller ökade sociala insatser. Jag förstår inte heller omvändelsen som enbart en engångsföreteelse, utan något ständigt pågående, en ständig korrigerings för att kunna fortsätta på den heliga väg man genom Guds nåd kommit in på.

Det är ingen tvekan om att denna väckelseådra ständigt funnits närvarande i kyrkan. Den har ofta varit kyrkokritisk, vänt sig emot institutionen och mot det man menar hindrar den levande äkta tron, men den har inte alltid varit kyrkosplitrande. Detta har med synen på den helige Ande att göra, att han ständigt finns i kyrkan och ständigt upplivar de troende till att leva ut det liv de fått. Väckelserörelserna fungerar som ett slags oxpik som får upp farten på den något tröga oxen, kyrkan. Något som väckelsekristna ibland fått betala ett högt pris för. I detta perspektiv ser man också tragiken och den negativa strategin när väckelserörelser mött motstånd, isolerats och ofta förpupats inom sitt eget. Kyrkan går då miste om ett viktigt bidrag och väckelsen tappar genom isoleringen något av styrkan i sitt uppdrag. Detta fenomen, motståndet, isoleringen, kyrkosplittringen, ligger lite utanför denna artikel och kommer att behandlas i en annan.

I förbund med Gud

Själva centrum i Trosförkunnelsen ligger i den bibliska uppfattningen att Gud

för oss människor uppenbarar sig som en förbundsgud. Detta för oss i väst något ovanliga tänkande, genomsyrar de hebreiska Skrifterna och Guds handlande med sitt egendomsfolk Israel. Igenom Skrifter-

Förbunden som Gud initierar är det medel, varigenom en helig och kärleksfull Gud kan umgås med syndiga människor

na, som en röd tråd, går att Guds handlande med mänskligheten bygger på förbund som Gud instiftar och ingår med sitt folk. Förbundets nödvändighet utgörs av det faktum att ingen människa kan se Gud och leva, men att samme Gud verkligen vill ha gemenskap med sin skapelse, människan. Ingen kan komma direkt till Gud. Han bor i ett ljus dit ingen kan komma och hans helighet kan ingen syndig människa uthärda.

Förbunden som Gud initierar är det medel, varigenom en helig och kärleksfull Gud kan umgås med syndiga människor. Så förmedlas hans nåd, hans liv och hans närvaro till oss. Han föreskriver sina lagar och förordningar. Han visar på de offer som skall utföras. Han ger oss sina löften och uttalar sina välsignelser och förbannelser. Allt för att föra människan ut ur synden och förgängligheten in i en djup och varaktig gemenskap med honom där hon får del av hans eget liv och helighet.

Höjdpunkten i hans handlande är att Jesus Kristus på ett ställföreträdande sätt ger sitt liv för mänskligheten, genom att vara ett fullkomligt offerlamm, offerat på Golgata kors för mänsklighetens synder. Rakt genom hela uppenbarelsehistorien går alltså

offren som en röd tråd. Detta fullbordas med Jesu fullkomliga offer, som ersätter alla tidigare ofullkomliga offer, föreskrivna för hans folk i GT.

Gud ger sig själv till oss människor. Jesus

Förbundet är alltså medlet genom vilket mänskligheten, genom Guds handlande, kan träda in i gemenskap med en helig Gud och uppleva barnskapets kärleksfulla omfamning, dess privilegier och dess förpliktelser

Kristus dör i vårt ställe. Hans liv, hans kropp och blod offras för vår synd och skuld och erbjuds åt oss, att äta och dricka. Han ersätter oss i sin död, när han i vårt ställe dör för oss. Han ger oss sitt liv i ett ständigt utgivande av sig själv. Det nya förbundets måltid, instiftad i Övre salen, Jesu död på korset, hans uppståndelse från de döda samt Andens utgjutande på Pingstdagen, hör intimt samman. De utgör alla de nödvändiga momenten för att Gud verkligen skall kunna förlåta, rena, upprätta och förvandla oss människor och ständigt leva i intim gemenskap med oss.

Såsom det gamla förbundets offer öppnade vägen för Israel till Gudsgemenskap, så öppnar Jesu offerdöd vägen för en mycket djupare gemenskap i liv med den heliga Treenigheten (2 Kor 13:13). Jesus Kristus är medlaren för ett nytt och bättre förbund som är stadfäst med bättre löften (Hebr 8:6) och genom detta nya förbund, ett nådesförbund, vilket innebär att det är Gud som tar initiativet, förs människor av alla folk, inte bara det judiska, in i gemenskap med

Gud. Vi ges tillgång till ett djupare liv, Livet i Anden. Guds lagar skrivs i människors hjärtan (Hebr 8:8,10) och vi kan leva ledda av Anden.

Förbundet är alltså medlet genom vilket mänskligheten, genom Guds handlande, kan träda in i gemenskap med en helig Gud och uppleva barnskapets kärleksfulla omfamning, dess privilegier och dess förpliktelser (Gal 4:4-6). Detta är själva kärnan i Trosförkunnelsen. Dess uppgift är att instruera och inspirera människor till att upptäcka, förstå, närma sig och få del av en kärlekfull Guds agerande gentemot dem. Det innebär att det finns ett starkt undervisande drag i denna väckelse, för att pedagogiskt kunna förklara allt detta. Att peka på vad Gud har gjort, vad detta nådeserbjudande i Kristus innehåller och vilka konsekvenser det får för mitt, Kyrkans och världens liv, är Trosförkunnelsens egentliga uppgift. Det innebär också att det finns ett starkt uppmanande drag, att uppmuntra till omvändelse, för att förbundets välsignelser, det nya livet i Anden och gemenskapen med Gud, skall bli en verklighet i den enskilda människans liv.

Välsignelse och omvändelse

Det finns alltså en viktig pedagogisk uppgift att förklara vad det nya förbundets välsignelser innebär. Paulus beskriver i Galaterbrevet 3:13-14 detta skeende när han säger: »Kristus friköpte oss från lagens förbannelse, när han blev en förbannelse i vårt ställe. Det står skrivet: »Förbannad är var och en som är upphängd på trä». Vi friköptes, för att den välsignelse Abraham fått skulle i Jesus Kristus komma till hedningarna och för att vi genom tron skulle få den utlovade Anden.« Talet om välsignelse går igenom

hela Gamla testamentet. Israels hela existens, dess förbund och gemenskap med Gud och dess avfall från Gud rör sig kring välsignelse-/förbannelse-temat. Samma språkbruk fortsätter i Nya testamentet där aposteln Paulus bland annat säger: »Välsignad är vår Herre Jesu Kristi Gud och Fader, som i Kristus har välsignat oss med all den himmelska världens andliga välsignelse« (Ef 1:3).

I denna artikel räcker det att påpeka hur viktigt och grundläggande bibliskt detta ämne är. Det finns mycket att säga om vad dess innehåll egentligen är och var gränserna mer exakt går. Det finns också en del att säga om olika språkbruk och hur ytligt vi ofta använder t ex ordet »välsignelse« eller hur känslomässigt och ibland rakt egoistiskt vi frestas att förstå välsignelsen egentliga innebörd. Det finns mycket att peka på här, men innan man överhuvudtaget kan göra det, måste man, menar jag, förankra förkunnelsen bibliskt och se att detta faktiskt är ett genomgående drag i bibliskt förankrad teologi.

Låt mig ta ett exempel hämtat från klassisk väckelseförkunnelse. Väckelseförkunnelsen är, som nämnts ovan, centrerad kring omvändelsen som ett helt nödvändigt moment för att erfara Guds nåd och liv. Omvändelsen behöver inte alltid vara Pauluslik i sin radikalitet. Det innebär inte bara att jag måste ha kommit utifrån och in i kyrkan. Omvändelsen är lika nödvändig om jag är en del av generationer av kristna som levt sitt liv i och genom kyrkan. Det handlar då om upplivandet av tron och överlåtelsen till Jesus. Det finns alltid avgörande val som måste göras. Det finns inte en enda modell för detta, inte en enda metod eller ett enda känsloläge för omvändelsen. Det kan ske på

många olika sätt. Grundläggande, oavsett hur och när det sker, handlar det om min totala överlåtelse till Gud. Jag ger upp mitt eget, jag kommer hem som den förlorade sonen, jag tar emot Guds nådeserbjudande, ovärdig men älskad, benådad. Jag tar mitt kors på mig, jag säger att jag är en syndig människa, jag ödmjukar mig inför Gud, jag kommer till honom och ropar på hjälp.

Nya testamentet har ett antal olika exempel på detta och Jesus talar om detta på många olika sätt i olika bilder och liknelser. Omvändelsen och överlåtelsen är, oavsett om jag är fullt medveten om det eller inte, mitt gensvar på något som redan skett, nämligen Guds fulla överlåtelse åt mig i Kristus. Guds överlåtelse är hans handlande genom hans nådesförbund där han upptar oss. Förbundstänkandet innehåller flera moment. Trosförkunnelsen vill lyfta fram att Gud uppenbarar sig själv och genom sin kärlek ställer han den han är, vad han har och kan göra, till vårt förfogande i Kristus. Detta är det unika, radikala och förunderliga i Guds kärleksfulla agerande. Hans nåd visar sig genom hans radikala handlande,

Omvändelsen är lika nödvändig om jag är en del av generationer av kristna som levt sitt liv i och genom kyrkan. Det handlar då om upplivandet av tron och överlåtelsen till Jesus

där han sluter ett förbund med sin egen Son – och som han låter oss få del av. Genom att upptas i Kristus införs vi, även om det alltid kommer att vara ofullkomligt i detta livet, i det övernaturliga liv, den gemenskap och

de tillgångar som finns till förfogande i livet och gemenskapen mellan Fadern och Sonen genom Anden.

Guds överlåtelse till oss

Ett bibliskt förbund innebär inte bara vår överlåtelse åt Gud, utan främst hans fullkomliga och kärleksfulla överlåtelse åt oss i och genom Kristus. Han är vår herde, vår tillflykts klippa, vår räddare, vårt bergfäste, vår starkhet, vår sköld, vår frälsnings horn, vårt värn, vår Herre och vår Gud, för att citera Psalm 18 vers 2-3. Hans namn och epitet är förbundsnamn. Genom att uppenbara och ge sitt namn till oss att använda, öppnar han för delaktighet med sig själv och delar med sig av vem och vad han är till oss. De uttrycker hans kärleksfulla, offrande och överlåtande vilja för oss.

När ett förbund ingicks, offrade man. Man skar så att blod utgöts, blodet representerade det liv man nu utväxlade och överlät åt varandra. Man gav varandra sitt namn. Man gav gåvor, uttalade välsignelser och förbannelser som hade med vikten av förbundstrohet att göra, och man åt en gemenskapsmåltid tillsammans. Allt detta gav uttryck för att det nu hade upprättats

Guds överlåtelse till oss är så oändligt mycket mer än vår överlåtelse någonsin kan vara till honom. Han är den som bär oss

en djup gemenskap, där man också beskyddade och gav varandra hjälp. Man delade hela sitt liv med varandra. Den starke var bunden till den svage och den svage till den starke. Allt delades.

Hela detta tänkande, så främmande för västerländskt skeptiska rationalism, genomsyrar Bibeln och den kristna kyrkan. Så framträder den Levande Guden inför sitt folk. Detta gör han. Sådan är han. Hans godhet överflödar i kärleksfullt agerande. Gentemot denna bakgrund förstår vi bättre både gamla och nya förbundets välsignelser. Vi ser hur allt detta sammanfattas och får sitt fullkomliga uttryck i och genom Kristus Jesus. I honom ser vi gudomens hela fullhet kroppsligen. I honom ser vi Faderns anlete och Faderns gärningar. Förbundstanken ger klarare ljus åt Pauli uttryck i Romarbrevet 8:31-32: »Vad skall vi nu säga om detta? Är Gud för oss, vem kan då vara emot oss? Han som inte skonade sin egen Son utan utlämnade honom för oss alla, hur skall han kunna annat än att också skänka oss allt med honom?»

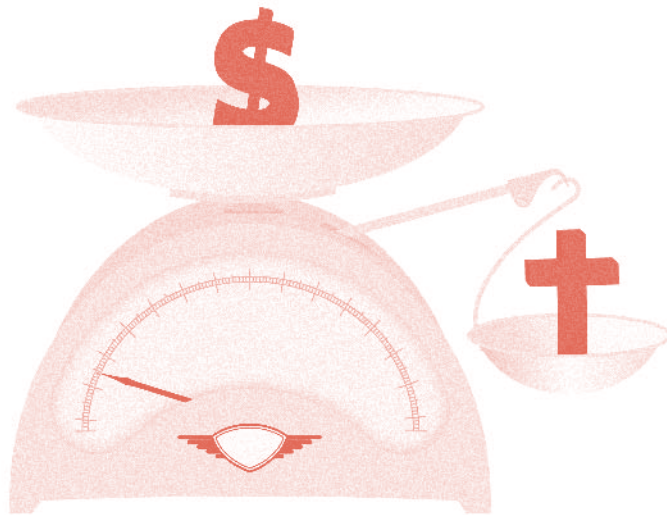
Guds överlåtelse till oss är så oändligt mycket mer än vår överlåtelse någonsin kan vara till honom. Han är den som bär oss. Vår överlåtelse är och förblir ett ofullkomligt gensvar till honom, för allt som han gjort för oss. Vårt gensvar kan aldrig baseras på våra egna gärningar eller vår duktighet. Vår tro, vår överlåtelse och vårt gensvar på hans kärlek, vår tillit till hans nådeserbjudande är som en tom öppen hand, ett tomt och hungrigt hjärta, en fattig i stort behov av hjälp på allt sätt, som av nåd tar emot allt det goda Gud ger och är. Allt han gjort för mänskligheten är baserat på hans kärlek och villighet att ställa sig själv fullständigt till vårt förfogande, att betjäna oss med sig själv, allt han är och med allt han har.

Det är mot denna bakgrund som man kan förstå Nya testamentets förkunnelse och beskrivning av under och tecken, av

bönesvar och det Andens liv som är det nya förbundets gåva. Trosförkunnelsens uppgift är att peka på detta och uppmuntra till tron på att Gud verkligen är till och lönar dem som söker honom (Hebr 11:6). Inte att livet alltid är lätt eller en dans på rosor. Inte att allting går att förstå eller att alla problem kommer att kunna undvikas och alla frågor kunna besvaras, utan att Gud faktiskt är en levande, verklig Gud som verkar inom tid

och rum och som i slutändan får sin vilja igenom. Trosförkunnelsen vill ropa ut att Gud kan frälsa och hjälpa och trösta, en Gud som också i vår tid faktiskt gör under, även i de mest mörka och till synes omöjliga situationer.

ULF EKMAN är Fil kand, Teol kand samt hedersdoktor vid Oral Roberts University.

Pingstens gemenskapsekonomi och Guds hushåll

INTRODUKTION: FRÅN NEOKLASSISK OCH EKOLOGISK EKONOMI
TILL PINGSTENS GEMENSAMMA *OIKONOMIA* I GUDS LIKHET

AV DANIELA C. AUGUSTINE ÖVERSÄTTNING: HENRIK ENGHOLM

DET FINNS TRE GRUNDLÄGGANDE TERMER som har sitt etymologiska ursprung i det grekiska ordet *oikos*, med innebörden »hus« eller »hushåll«. De tre orden, som är fyllda av sociopolitisk betydelse och laddning, är *ekologi*, *ekonomi* och *ekumenik*.¹ Genom att tillämpa sin språkliga föreställningsförmåga kan man tänka på ekologi som »ord eller diskurs gällande hushållet«, om ekonomi som »handhavandet av hushållet och dess tillgångar«, och om ekumenik

som »gemenskapen och sambandet inom hushållet«. I den nuvarande situationen av ekonomisk och sociopolitisk globalisering, samt ökad komprimering av tid och rymd, upplever vi det funktionella sambandet mellan dessa tre dimensioner av mänskligt liv starkare än någonsin. Vi förstår att vårt personliga och samhälleliga välbefinnande är intrikat sammanvävt med jordens välbefinnande och att vi delar varandras drömmar och mardrömmar på sätt som en gång i tiden endast var spekulationer inom science fiction-genren. Globaliseringen har utmanat oss att inse att vi alla är del av ett hushåll och ansvariga för dess hälsa och funktionalitet.

M. Douglas Meeks definierar *oikos* som »tillgång till levebröd«. ² För hemma

... är där alla vet vem du är. Hemma är där du alltid kan räkna med att mötas av tröst, förlåtelse, kärlek och omsorg. Hemma är där du alltid har en plats vid bordet. Och, slutligen, hemma är där du kan räkna med att få del av det som finns på bordet. ³

Om man tillämpar denna poetiska beskrivning av hemmet på vår planet som det samtida globala samhällets *oikos*, kan man dra slutsatsen att nästan två tredjedelar av jordens befolkning är hemlösa, eftersom de lever i fattigdom – i omänskliga förhållanden med mycket liten tillgång till levebröd. ⁴ Daniel G. Groody påpekar att när man ser ifrån ett underifrånperspektiv, »blir det alltmer uppenbart att den ekonomiska utvecklingen i den globala byn inte alltid har lett till ökad mänsklig utveckling. Större delen av världen är i avsaknad av sådant som är nödvändigt för ett värdigt mänskligt liv.« ⁵

Ekonomisk rättvisa har blivit den centrala frågan i den globala byns *oikonomia*, och att få rättvisa är att få »tillgång till ett hem«. ⁶ Den ekonomiska utvecklingens tillkortakommanden förstärks ytterligare av den

Hemma är där du alltid kan räkna med att mötas av tröst, förlåtelse, kärlek och omsorg. Hemma är där du alltid har en plats vid bordet. Och, slutligen, hemma är där du kan räkna med att få del av det som finns på bordet

ökande medvetenheten om det ömsesidiga beroendet mellan ekologisk, ekonomisk och social hållbarhet. Strävan efter ekonomisk rättvisa har blivit tätt sammanlänkad med krav på ekologisk rättvisa hos författare som Sallie McFague. McFague har identifierat naturen som den nordatlantiska ekonomins »nya fattiga« och manat till dess frigörelse och inkludering i planetens hushåll. ⁷

Den neoklassiska modellen

Den moderna ekonomiska historien har dominerats av den så kallade neoklassiska nationalekonomiska modellen som påtagligt försummar sambandet mellan ekonomi och ekologi och som reducerar alla andra sociala förhållanden till ekonomiska funktioner av utbyte och konsumtion drivna av egenintresse.

LÄS HELA ARTIKELN
I TIDSKRIFTEN

RECESSION

Kristen höger eller vänster? Finns det några alternativ?

TITEL: To Change the World: The Irony, Tragedy,
and Possibility of Christianity in the Late Modern World

FÖRFATTARE: James Davison Hunter **FÖRLAG:** Oxford University Press, USA, 2010

FILOSOFER, SOCIOLOGER OCH TEOLOGER har de senaste decennierna talat om vår tid som *senmodern* i betydelsen att den västerländska världen har trätt in i en mer intensivt modern era, där samhällsinstitutioner och människors liv byter form i snabbare takt än någonsin, i riktning mot det som alltid varit modernitetens mål: att göra sig kvitt traditionella livsformer i jakten på en ännu inte skådad men likväl ljusnande framtid. Samtidigt mörknar prognoserna och det senmoderna samhället hemsöks av en identitetskris. Vetenskapen, kapitalismen, välfärden och demokratin betraktas av många med oanad skepsis.

I detta står kyrkan som ett vittne om ett annorlunda budskap – det om Gudsrikets ankomst i Jesus Kristus. Även om kyrkan på senare tid har återupptäckt att evangeliet har politiska implikationer, finns det mycket kvar att önska när grupper som kallar sig själva »kristen höger« och »kristen vänster« båda gör anspråk på att stå för »Jesu politik«. Kanske är en av kyrkans största utmaningar i 2000-talet att finna en väg bortom den höger-vänster-indelning som dominerar stora delar av det offentliga samtalet?

Att med Jesu ord vara »salt och ljus« innebär för kyrkan att bära vittnesbörd om en Gud som ställer våra föreställningar om makt, inflytande, resultat och seger på ända. Evangeliets budskap om att Gud räddar världen är helt beroende av Guds egen självuppbärelse för Israels folk och i Jesus Kristus. Kyrkan är kallad att producera vittnen för evangeliet vars effektivitet inte mäts i något annat än trohet till Kristi exempel. För att därför inte förlora sin sälta måste kyrkan alltid bruka urskiljningens gåva genom att kritiskt och konstruktivt granska sig själva och sin förståelse av uppdraget att vara ljus. Den uppgiften utövas bland annat i en sådan teologisk reflektion som den kristne forskaren James Davison Hunter bedriver, med särskilt fokus på det amerikanska samhället och kyrkan.

HUNTER ÄR PROFESSOR i religionssociologi vid University of Virginia och är kanske mest känd för att ha myntat termen »Culture Wars« (i boken med samma titel från 1991) som kommit att användas ideligen av både ledare och kommentatorer i USA:s politiska diskurser. Kulturkriget syftar på det strävande efter makt som ägt rum i USA sedan 1960-talet mellan konservativa (kristna främst, men också ortodoxa judar med flera) på ena sidan och progressiva (kristna, sekulära liberaler och reformerade judar med flera) på den andra. Hunters analys i *Culture Wars* har – ironiskt nog – ofta omfamnat av båda sidor som en korrekt beskrivning av läget och därtill förekommer »culture war« i den politiska

retoriken. Ironiskt – för att Hunter själv beskriver situationen som ett hänsynslöst krig där parterna kämpar för att fullkomligt utesluta den respektive andre från makten. Till detta fenomen återkommer jag, men ovanstående introduktion syftar till att peka på Hunter som kulturanalytiker och vilken roll han spelar i USA.

Som kristen sociolog räds Hunter inte att bruka ett språk lika uppfordrande som beskrivande – läsaren befrias på så vis från illusioner om att han skulle funnit ett förment neutralt »utifrån«-perspektiv – vilket säkert är en anledning till hans rönta framgång som samtidsanalytiker. Hans nya bok bjuder, likt den förra, på förmaningar men är inte partisk till fördel för någon av riktningarna han beskriver – alla sidor möter här värdefull kritisk granskning. Det finns sannolikt också många svar på hans kritik och jag kommer själv ta upp några invändningar i slutet av texten.

To Change the World är uppdelad i tre delar som för oss från en kritisk studie av retoriken i den politiska debatten, genom en kartläggning av kristna (politiska) läger, till ett förslag på ett nytt förhållningssätt för kyrkan till politiken och det senmoderna samhället. Jag bjuder här på en återgivning av Hunters bok, med vissa egna kommentarer. Förhoppningsvis framgår det att det finns mycket att hämta i boken även för ett svenskt sammanhang.

BOKENS FÖRSTA ESSÄ är en sociologisk kritik av konservativa och progressiva kristna intresse- och lobbyorganisatio-

ners strategier till att förändra *kulturen*; med vilket menas den totala samlingen av symboler, värden, kunskap med mera som utgör varje samhälle. Med en stor mängd citat från organisationernas programförklaringar och företrädares uttalanden anklagar Hunter båda sidor för att ha en »idealistisk« (s. 24-26) förståelse av hur kulturen är konstituerad och vad som krävs av kristna för att förändra den. Den här idealismen har inget med höga ideal att göra, utan handlar om en rationalistisk och individualistisk människosyn, som Hunter vill visa är naiv. Han sammanfattar idealismen som idén att människors världsbild och värderingar ensamma bestämmer kulturens innehåll:

If they [people] have the right values, believe the right things, embrace the right worldview, they will be better equipped to engage those challenges [in the world today]; and if they have the courage to actually jump in the fray and there choose more wisely and act more decisively, they will rise to and overcome those challenges and change the world (s. 27).

Problemet för Hunter är inte att kristna reflekterar över sina värderingar och utformar intellektuella ramverk att tänka

utifrån, men att dessa övningar inte kommer producera den förändring de vill se.

Hunters förslag till kyrkan i den första essän är en fördjupad förståelse av (samhälls) kulturen, och gör gällande att den är långt mer komplex och svårförändrad än

många kristna får det att låta som. Kulturen består bland annat av trögflytande institutioner, som lever och rör sig utefter mönster från historiskt invanda (ofta dolda, outtalade) myter, och vårt språks uppbyggnad och begränsningar, som bestämmer vad som är förståeligt och rimligt (s. 33-34). Nätverk av eliter befinner sig i centrum av kulturen och definierar bland annat viktiga symbolers värden och betydelse, i opropor-tionerlig relation till den totala mängden av människor som tar till sig och brukar dem (s. 43). Verklig förändring sker när olika elitnätverk inom kulturens områden går i gemensam sak – när kulturellt, socialt, ekonomiskt och politiskt kapital investeras i att omdefiniera samhället (s. 43).

Till stöd för den här synen på förändringar i samhället använder Hunter ett flertal exempel från kyrkans historia och visar på hur kristna med kulturellt inflytande av den ovan nämnda sorten (exempelvis nästan samtliga av kyrkofäderna, medeltida påvar och reformatoriska kungar, 1700-talets stora väckelser, Claphamcirkeln) varit omistliga i kampen för en förändrad värld (s. 48ff). Så långt idéer och världsbilder är inblandade, påpekar Hunter att:

Verklig förändring sker när olika elitnätverk inom kulturens områden går i gemensam sak

[i]deas do have consequences in history, yet not because those ideas are inherently truthful

or obviously correct but rather because of the way they are embedded in very powerful institutions, networks, interests, and symbols (s. 44).

Utifrån denna analys visar Hunter sedan

på hur den enskilt största (och kanske mest högljudda) kristna folk rörelsen i USA, den evangelikala kyrkan, utövar ett anmärkningsvärt litet inflytande i relation till mängden anhängare och deras engagemang, och detta är något han ser som nettoeffekten av en omedvetet naiv kulturförståelse (s. 92). Evangelikaler producerar en subkulturell version av mainstreamkulturen, som aldrig kan åstadkomma den samhällsförändring de vill se, konstaterar Hunter krasst. På varje viktig plats där samhällsförändring äger rum, befinner sig evangelikaler i marginalerna, bland annat för att deras resurser ägnas främst åt folklig masstillgänglighet, vilket kommer av en särskild slags evangelisationsivrig anti-intellektualism och anti-elitism (som vi senare återkommer till) (s. 86). Hunters analys av evangelikalers perplexa förhållande till kultur och samhällsinflytande i stort är väl värd att läsa, men för våra syften räcker detta som exempel på att kristna kan ha goda intentioner och resurser att förändra världen, men att det krävs mer än så för att verkligen göra det.

Problemet med kristet samhällsengagemang idag är

enligt Hunter inte enbart att de som vill förändra världen inte vet hur man ska göra det. I bokens andra del får läsaren en lektion om makt som

på många sätt är en välbehövlig kalldusch eftersom den ifrågasätter vanliga föreställningar om hur mycket man verkligen kan förändra världen, och om det ens är önskvärt för kristna att vilja det.

TILL ATT BÖRJA MED beskriver Hunter hur det amerikanska samhället i senmodern tid i allt högre grad har kommit att bruka vad han kallar *politiska* medel, och menar här specifikt lagstiftning, för att åstadkomma förändring (s. 102). Orsaken till denna förändring i strategier finner han i en förklarad kulturell konsensus, en avsaknad av samhällsgemenskap som ökar behovet att använda statens våldsmonopol för att upprätthålla samhällelig enhet. »Politisering« – när gränsen mellan det offentliga och det politiska suddas ut, och all mänsklig interaktion mer och mer regleras av staten – är fenomenet som lyfts fram:

The *politicization* of everything is an indirect measure of the loss of a common culture and, in turn, the competition among factions to dominate others on their own terms. Our times amply demonstrate that it is easier to force one's will on others through legal and political means or to threaten to do so than it is to persuade them or negotiate compromise with them. (s. 107)

Evangelikaler producerar en subkulturell version av mainstreamkulturen, som aldrig kan åstadkomma den samhällsförändring de vill se, konstaterar Hunter krasst

Hunters politiska analys är avgörande för det argument han vill föra fram: att många kristna i alltför hög grad blivit en del av politiseringen

– och *omöjligtvis* kan förbättra världen utifrån de förutsättningarna. Begreppet »politisering« lånar teoretisk förståelse från Nietzsches idé om att när Gud (eller den absoluta, garanterade sanningen) är död,

finns endast »viljan till makt« kvar; det vill säga kampen att dominera alla andra eftersom det inte finns något sant kvar att enas om. Viljan till makt är ofta kanaliserad genom det Nietzsche själv beskrev som »ressentiment« (*förbittring*, franska) som antyder att kränkthetskänslor och hämndlystnad blir de främsta, om inte de enda,

politiska motiven i en ny, hård politisk miljö som ligger långt från samtalet om det gemensamma goda och omfattande visioner om mänsklig blomstring. Senare, i bokens sista del, lägger Hunter fram ett alternativ till Nietzsches dystra profetior, men innan det är han angelägen om att förklara varför kristna i nuläget inte ens kommer i närheten av att förverkliga sina ambitioner om att förbättra världen.

En längre, citatspäckad beskrivning av en mängd konservativa kristna ledare och rörelser – som symtomatiskt beskriver sig själva som förföljda och motarbetade och starkt betonar lagstiftningar för att »ta tillbaka USA för Kristus« (s. 127) – vittnar sorgligt till fördel för Hunters tes om politisering och »ressentiment« i kyrkans mitt. Hunter identifierar också en underliggande myt i den konservativa rörelsen, som sätter likhetstecken mellan USA och en kristen (eller åtminstone »judeo-kristen«) vision om det goda samhället. Han ger ett exempel med orden från en ledare för en konservativ kristen organisation: »[f]or these [conservatives], »America became the greatest nation on earth for one reason and one reason only : because her people served God and lived according to His

principles.« (s. 127). Logiken är uppenbar. Eftersom USA är en kristen nation som står och faller med dess kristna värderingar anser konservativa att sekulariseringen är det stora hotet mot USA. För att USA återigen ska bli det förlovade landet behöver konservativa ställa krav på senatorer och presidentkandidater. Utifrån denna beskrivning

Kränkthetskänslor och hämndlystnad blir de främsta, om inte de enda, politiska motiven i en ny, hård politisk miljö

drar Hunter en för teologer okonventionell slutsats om att konservativa kristna oftare förespråkar en variant av amerikansk civilreligion snarare än historiskt ortodox kristendom.

Även de progressiva kristna rörelserna visar i Hunters uppräknings symtom på politiseringen. För dem är det inte sekulariseringen som utgör det främsta hotet mot USA – istället är det klassförtryck och ojämlikhet som behöver bekämpas för att USA ska upprättas:

For politically progressive Christians, the salient movements of American history are abolition, women's suffrage, the female seminary movement, child labor reform, the programs of social relief in the Social Gospel movement, the peace movement before World War I, desegregation and the civil rights movement, and the war against Vietnam (s. 134).

Den progressiva kristna rörelsen var verkligen initiativtagare till många av dessa befrielseaktioner under 18- och 1900-talet, men nu uppmanas de kristna av progressiva företrädare att i första hand att rösta på de-

mokraterna om de vill förändra världen till det bättre (s. 144). En motsvarande känsla av att ha blivit förorättad återkommer i rörelsen som ett motiv till engagemanget. Bitterheten riktas i första hand mot konservativa kristna

som anklagas för att pervertera och skada den kristna tron genom att bland annat stödja otoglad kapitalism

och sänka skatterna för de rikaste, på bekostnad av (statligt finansierad) fattigdomsbekämpning. Men Hunter påminner de progressiva kristna om att de själva citerar Bibeln för att rättfärdiga och fördöma statens politiska förehavanden, och på samma sätt förväxlar sin kristna tro med en något annorlunda form av civilreligion (s. 147). Hunters anmärkning i avsnittet om progressiva kristnas planer att förändra världen, verkar också gälla den konservativa motparten, om än på skilda sätt: »the framework by which change is enacted, however, is the State – its rituals, practices, laws, policies, and procedures« (s. 145).

Det finns ingen tvekan om att intentionerna är goda hos såväl konservativa som progressiva kristna, men deras engagemang utnyttjas alltför ofta av både republikanerna och demokraterna till att ta makten i USA (s. 149). Politiseringen av de kristna kommer av att deras engagemang är så starkt knutet till den statliga apparaten. Kyrkans »sociala program« riskerar att förpassas enbart till röstlokalerna.

MEN SÅ LYFTER HUNTER FRAM en tredje grupp kallad »neo-anabaptisterna« (s. 150) som är aningen udda i sammanhanget efter-

som de knappast låter sig placeras i några givna politiska fack. Med inflytande från reformationens anabaptister, vederdöparna, finns idag kristna grupper som betonar en radikal efterföljelse i form av vapenvägran,

»asketism« och i ytterlighetsfall (som med amish-folket) ett undandragande från det omgivande samhället. Neo-

anabaptism är ett slags samlingsbegrepp för rörelser med dessa tendenser. När det kommer till att tala om den moderna kapitalismens förtryckande aspekter och dess moraliska nihilism finner sig progressiva och neo-anabaptister vara goda vänner – men konservativa kristna förenas i sin tur med neo-anabaptister i synen på att abort och dödshjälp är produkter av en kärlekslös kultur som offerar samhällets allra svagaste för egenintresset. Det intressanta för Hunters syften är dock huvudsakligen var neo-anabaptismen skiljer sig åt från de två politiska teologier han skissat upp; allra tydligast är det i relationen till staten och den övriga omvärlden utanför kyrkans gemenskap.

Hunters intresse för neo-anabaptisterna kommer särskilt av deras pacifistiska teologi, som inte bara är begränsad till krigssituationer utan också omfattar avböjandet att delta i statens våldsmonopol (s. 159) – vilket kan beskrivas som en slags fredlig anarkism i relation till staten.

I nedanstående stycke följer i mycket förenklade drag en neo-anabaptistisk historieskrivning om relationen mellan stat och kyrka, i vilken Jesu person och verk är själva utgångspunkten för uppfattningen att

Politiseringen av de kristna kommer av att deras engagemang är så starkt knutet till den statliga apparaten

kristen tro har ickevåld i centrum. Att hellre låta sig dödas än att dö, är kärleksvitnet Gud bär om sig själv när Jesus dör på korset. Den tidiga kyrkan, särskilt som den beskrivs i Nya testamentet, gestaltade en tydligt motkulturell socialetik, där vägran att lyda Caesars orättfärdiga ordning var en konsekvens av att följa Kristus. Detta utmärkte sig också allra tydligast i de kristnas förbud att döda. Först när kristna i högre grad kom att representera makten i det romerska imperiet, det vill säga inte längre vid omvändelsen förväntades avsäga sig sin position exempelvis som soldat, och när kejsare Konstantin blev kristen och Theodosius I sedermera gjorde kristendomen till påbjuden statsreligion, försvann konsensus bland kristna om huruvida det kunde vara rätt att döda i vissa omständigheter. Genom kyrkans historia har olika grupper ändå hävdat förbudet att döda som ett villkor för det kristna livet, bland annat delar av klosterrörelsen, som också bar frö till *anabaptismen*.

Anabaptismen var en reformatorisk rörelse som spred sig vidare till USA bland annat genom mennoniterna. De förföljdes i Europa av protestantiska och katolska härskare som sökte lojala medborgare hellre än goda kristna. Dagens neo-anabaptister sympatiserar särskilt med John Howard Yoders och Stanley Hauerwas kristologiskt motiverade pacifism, men

kan numera vara barndöpare och tillhöra »mainstream«-kyrkor. Med sin intellektuella kritik av den moderna staten och kapitalismen har neo-anabaptismen också bidragit till nya politiska teologier som

söker vägar bortom upplysningsprojektets snäva höger-vänster-läger.

För neo-anabaptister är upplysningen främst en konsekvens av kyrkans anpassning till världslig, våldsam makt, och det förvånar dem inte att upplysningen senare utvecklats till vad många kallar en postkristen eller nyhednisk era i västvärlden.

I dessa nära på orättvist breda penseldrag målas kanske bilden upp av neo-anabaptister som sekteristiska. Detta med viss rätta menar Hunter, men han lyfter fram en poäng:

The very word »sectarian«, the neo-Anabaptists contend, presupposes an acceptance of the standards of the dominant culture. The church, then, only withdraws from responsibility as the world understands it. By existing as an alternative humanity living a different way of life, it constitutes a fundamental challenge to the ways of the world. This kind of lived-proclamation, they argue, does not constitute withdrawal but rather is its primary and most effective form of political responsibility (s. 166).

Här verkar åtminstone finnas ett alternativ som undviker civilreligionstendenserna. Men Hunter är inte nöjd, för neo-anabaptisternas politiska språk uttrycks

enligt honom i allt för hög grad i ett blott avståndstagande i förhållande till stat och marknad, vilket skvallrar om att deras politiska vision faktiskt är beroende av dessa fenomen för sin egen meningsfullhet. Det

För neo-anabaptister är upplysningen främst en konsekvens av kyrkans anpassning till världslig, våldsam makt

bidrar i slutändan till att förstärka politiseringen och är ohållbart, eftersom man inte erbjuder ett reellt eget alternativ som passerar och transformerar det senmoderna stat-marknads-samhället (s. 166).

Hunter drar slutsatsen att även om neo-anabaptister skiljer sig åt från konservativa och progressiva kristna i väsentliga delar, saknar

samtliga en vision som är oberoende av den nuvarande amerikanska samhällsmodellen. Neo-anabaptisterna har däremot ett mycket mindre problem som de kan bli av med och som kan öppna nya vägar för dem. Problemet för neo-anabaptisterna är enligt Hunter att de har en föreställning om att kyrkan kan existera *helt* distinkt från resten av världen som en »andlig« institution utan maktanspråk på världen, vilket han med enfaset tillbakavisar som en praktisk omöjlighet:

the reason is that it [the church] is also a human institution and its members are part of overlapping communities of relationship and as such – individually and collectively, symbolically, structurally and spiritually – it possesses power in the world (s. 184).

Frågan som neo-anabaptister måste ställa sig är alltså: om vi nödvändigtvis utövar makt, på vilket sätt förvaltar vi Kristustroget den makten? Eller med andra ord: »What would Jesus do?«

I DEN TREDJE och sista delen av boken tar sig Hunter friheten att presentera ett alter-

nativ grundat i insikterna från studiet av de vanligaste nutida politiska teologierna. Han kallar det för en teologi av trofast närvaro (»faithful presence«) – en slogan han tagit upp redan i bokens början.

Hunter ställer först upp en kartläggning av hur olika kristna grupper verkar förhålla sig till den omgivande kulturen: »defensive against«, »relevance to« och »purity from« (s. 213). I det första lägret framhävs den egna ortodoxin kompromisslöst gentemot omvärlden, vilket i motgång tvingar gruppen till inåtvänd reträtt (s. 214), medan det andra lägret tar till kompromisser med trons dogmatiska innehåll så att gruppen i slutändan helt sammanfaller med den omgivande kulturen (s. 215), och inom det tredje lägret bevaras ortodoxin, men likväl ger den självpåtaga avskärmningen från omvärlden aldrig sann möjlighet till *ortopraxi* – rätt handling (s. 218).

Mot samtliga läger ställer Hunter fram ett förslag på en ny syn som han kallar »faithful presence within« (s. 237), och hämtar inslag från de tre lägren och kombinerar dem på ett sätt som tar vara på lärdomarna från ovanstående analys. »Faithful presence«, eller trofast närvaro, uttrycker *för det första* frimodig trohet till Kristus och *för det andra* social närvaro i världen. Medan progressiva och konservativa kristna behöver lära sig skilja åt kyrkans uppdrag från den amerikanska statens, utmanas neo-anabaptister att erkänna sin närvaro i en större verklighet – inte minst för att Jesus själv gjorde det (om än med ett tjänande ledarskap som

skiljde sig från världens) (s. 187ff). Hunters önskan är att se historiskt ortodoxa kristna som skiljer mellan det *offentliga* och det »politiska« (s. 185) och som därmed inte begär felet att »söka rycka himmelriket till sig med våld« men samtidigt är närvarande i maktstrukturerna de själva redan ingår i.

Resten av boken ägnar Hunter åt att utveckla sin teologi om trofast närvaro, men även om det är ett mycket intressant och outhärligt avsnitt – särskilt när det kommer till att svara på de många *hur*-frågorna som uppstår – lämnar jag den diskussionen åt sidan för att ge utrymme åt några kommentarer.

JAG ANSER ATT Hunters samtidsanalys och förslag på vägar framåt för kyrkan är värda all den uppmärksamhet och diskussion som hans bok har genererat på bara ett år. Recensenter talar om boken som ett nytt standardverk i politisk teologi, redo att ersätta H. Richard Niebuhrs klassiska *Christ and Culture*. Men – och detta är ett påpekande som gjorts av andra (s. 152) – för den med neo-anabaptistiska sympatier upplevs vissa delar av boken som inte bara förenklade utan som en förvrängning av neo-anabaptismens vision och teologi. Allvarligast är det när »purity from«-kategorin sammankopplas med en »pietistisk« och »perfektionistisk« neo-anabaptism (s. 219) som knappast är Yoders eller Hauerwas neo-anabaptism. Hauerwas teologi gör sig inte skyldig till en obstinat idé om att inget gott finnes utanför kyrkan – vilket Hunter rätteligen identifierar som konsekvensen av »purity from«-tendensen. Utöver detta är jag tveksam till Hunters anklagelse (s. 249-251) att neo-anabaptister förbiser arbetets delade natur som både slitsam

effekt av synden och välsignat uppdrag att delta i Guds skapande. Så långt jag själv är bekant med neo-anabaptistiska tänkare tror jag att man från det hållet faktiskt i stort skulle stämma in i Hunters egen vädjan till kyrkan om en ny trofast närvaro.

På frågan om hur de kristna ska förhålla sig till politiken i det senmoderna samhället är svaret att Hunter vill befria dem från illusionen att deras uppgift är att rädda välfärdsstaten eller abstrakta begrepp som »västerlandets judeo-kristna värderingar« eftersom de egentligen, under kristen vänster- respektive höger-flagg, är företeelser som inte hämtar sin grund i kyrkans liv. Det moderna upplysningsprojektet har visat sig vara något som, trots goda intentioner, varit grundat i andra förutsättningar än dem om Gudsrikets anländande i Jesus Kristus och hans kropp, kyrkan. Vägen ut föreslår Hunter går genom en teologi av trofast närvaro som innebär att kyrkan bejakar sin annorlunda identitet i relation till omvärlden och begrundar sin ofrånkomliga funktion som en samhällskraft mitt i världen. Hur det kommer se ut får framtiden förtälja.

Jag är övertygad om att det finns mycket gott att hämta i Hunters bok även för kyrkan i Sverige.

SEBASTIAN ANDERSSON studerar teologi vid Lunds Universitet och är en av grundarna till föreningen Apologia.

RECENSION

Ulf Ekmans memoarer i ett kyrkohistoriskt perspektiv

TITEL: Memoarer – de första stegen 1950-1983
FÖRFATTARE: Ulf Ekman **FÖRLAG:** Livets Ords förlag, 2011

FÖRSTA DELEN AV ULF EKMANS MEMOARER har rönt stor uppmärksamhet och recenserats positivt i en rad tidningar. Boken behandlar hans liv fram till starten av Livets Ord 1983, det vill säga hans formering till kristen förkunnare och ledare. Hans personliga berättelse ger upphov till många reflektioner kring utvecklingen i kyrka och samhälle i Sverige under efterkrigstiden. Syftet med den här artikeln är att se på memoarerna från en kyrkohistorisk utsiktspunkt och diskutera de faktorer som format Ulf Ekman som förkunnare och ledare för Livets Ord.

Kyrkohistoria som disciplin handlar framför allt om att undersöka kristen tro i ett kronologiskt perspektiv och med utgångspunkt från den växelverkan som alltid finns mellan tron och det omgivande samhället, dvs olika

religiösa, politiska, kulturella och socioekonomiska faktorer. Tillämpat på Ulf Ekmans memoarer innebär det att försöka se hur den kristna tro som uttrycks där påverkats av och påverkat denna omgivning. Det är en analys som underlättas av att memoarerna har en kronologisk uppläggning och innehåller en synnerligen tät miljöbeskrivning. Ulf Ekman har lagt ner stort arbete på att beskriva sin uppväxt och studiemiljö. Det ökar också memoarernas underhållningsvärde och allmängiltighet, vilket betonats av flera recensenter.

Rent genremässigt är Ulf Ekmans memoardel unik på minst två sätt. För det första är det frågan om den kanske mest ambitiösa memoarskriften av en frikyrkoledare sedan Lewi Pethrus', vars memoarer utkom 1953-56.¹ Minnesböcker, antologier, och välvilliga biografier över frikyrkoledare skrivna av journalister finns visserligen, men sällan självbiografier. Däremot har framträdande predikanter inom olika frikyrkor och pingstkarismatiska rörelser skrivit sådana, bland andra Bror Spetz, Sven Nilsson, Linda Bergling, och Sverre Larsson.² På den svenskkyrkliga sidan finns bara en riktig parallell, nämligen Olov Hartmans memoarer.³ De stora ledargestalterna inom Svenska kyrkan under 1900-talet har inte utgett memoarskrifter. Det gäller bland andra personer som Nathan Söderblom, Einar Billing, Manfred Björkquist, Bo Giertz, Bertil Gärtner och Gunnar Rosendal. För det andra är Ulf Ekmans första memoardel en andlig självbiografi, vilket innebär att den beskriver i detalj en människas väg till

Gud och Guds väg i en människas liv. Detta är bokens röda tråd, samtidigt som livsmiljön tecknas. Historiskt sett finns det många paralleller och de har ofta blivit klassiker som kristna i olika tider återvänt till för att finna inspiration och vägledning. Andliga självbiografier ställer fram den egna livsvägen som ett exempel och i praktiken ofta

Andliga självbiografier ställer fram den egna livsvägen som ett exempel och i praktiken ofta också som ett föredöme

också som ett föredöme. Denna typ av biografi har därför ett värde som går utöver det historiska och litterära. Frikyrkliga paralleller som kan nämnas är Frank Mangs och Sten Nilsson, vars memoarer kännetecknas av en stark andlig röd tråd.⁴ Det finns också mycket av detta i de förkunnarens självbiografier som nämndes ovan.

ULF EKMANS MEMOARER kan även relateras till den generation som han tillhör. Han är född 1950 och tillhör formellt sett inte de så kallade »fyrtioalisterna«. Men han är född precis på gränsen mellan 1940- och 1950-talen och många av hans erfarenheter är gemensamma med deras. Det innebär en uppväxt under 1950- och början av 1960-talet, präglad av fred, stark ekonomisk tillväxt och optimism. Därefter följde, under senare delen av 1960-talet och början av 1970-talet, ett närmast kaosartat kulturuppror i ungdoms- och studentvärlden, många gånger förenat med ett starkt vänsterpolitiskt engagemang.

Om vi nu med utgångspunkt från Ulf Ekmans beskrivning av sina uppväxtår och sin andliga formering jämför honom med andra frikyrkliga och kyrkliga ledare av samma generation framgår snabbt att det

finns ett antal element i denna uppväxt och formering som gör honom annorlunda. Det är element som bidrar till att förklara varför han kunnat påverka kyrka och samhälle och utveckla teologi och ledarskap på ett nytt sätt i Sverige. Det finns också ingredienser som han har gemensamma med många andra och som gett anknytningspunkter och möjligheter till identifikation.

Ulf Ekman levde, med undantag av ett år som utbytesstudent i USA, sina första tjugo år på Hisingen i Göteborg. Uppväxten skedde i en trygg arbetarfamilj, vilken inte direkt präglades av den kristna tron men ändå förmedlade en rad kontakter med västsvensk kyrkokristendom. Morföräldrarna kombinerade ett engagemang i kyrkan med medlemskap i socialdemokraterna. Ulf Ekman döptes, gick i söndagskola och konfirmerades i Lundby församling. Efter att ha kommit till tro år 1970 var det Lundby församling han uppsökte och där lyssnade till en schartauansk präst. Kristendomskunskapen i skolan förmedlades också genom en präst med samma andliga bakgrund. Några kontakter med frikyrklighet och pingströrelse verkar inte ha funnits, i alla fall så långt som det går att följa i memoarerna.

Detta är en bakgrund och kyrklig referensram som är anmärkningsvärd med tanke på att Ulf Ekman från mitten av

1980-talet och framåt utgjort den offentligt mest framträdande ledarpersonligheten för pingstkarismatisk kristendom i landet.

Pingströrelsen i Sverige har haft en social sammansättning som svarar ganska väl mot

Ulf Ekmans uppväxt. Däremot har pingströrelsen definierat sig i stark motsats till Svenska kyrkan i allmänhet och i Västsverige till schartauansk kyrkokristendom i synnerhet. Under senare delen av 1900-talet har pingströrelsen fått se både en tredje och en fjärde generation växa upp, präglad av ett relativt stort främlingskap till Svenska kyrkan. Svenska kyrkan är samtidigt den alltigenom dominerande majoritetskyrkan i landet, vilken förmedlar avgörande religiösa intryck till större delen av det svenska folket. Vad detta främlingskap har betytt för pingströrelsens identitet och möjligheter att nå ut med både evangeliet och den helige Andes kraft till svenska folket är värt att fundera över. Men faktum är att Ulf Ekmans uppväxt har mer gemensamt med den vanlige svenskens, i alla fall av samma generation, än med den genomsnittlige pingstvännens. Att detta underlättat för Ulf Ekman när det gäller identifikation och tilltal är uppenbart. När han senare har adresserat kyrklighet och socialdemokrati har det skett utifrån egna erfarenheter. Frikyrkligheten, pingströrelsen inkluderad, har han kunnat se utifrån och kunnat upptäcka både styrkor och svagheter men

Ekman uppväxt har mer gemensamt med den vanlige svenskens, i alla fall av samma generation, än med den genomsnittlige pingstvännens

också kanske haft svårare att nå in i. Livets Ord har brutit mycken ny mark på många områden och många lokala frikyrkoförsamlingar har påverkats men de frikyrkliga samfundens som helhet, med vissa undantag, har påverkats i begränsad omfattning. Samtidigt representerar Livets Ord under Ulf Ekmans ledning den viktigaste förnyelsen av frikyrkorörel-

sen i Sverige i slutet av 1900-talet, både som inspiratör till grundande av nya frikyrkoförsamlingar och som modell för förnyelse av äldre.

KULTURUPPRORET

under senare delen av 1960-talet upplevde Ulf Ekman inifrån och det ges ganska stort utrymme i boken. Kulturupproret hade starka politiska anknytningar till

bland annat medborgarrättsrörelsen i USA och det amerikanska motståndet mot Vietnamkriget, och sedan till olika revolutionära grupper i tredje världen liksom till marxistiskt inspirerad i filosofi i Europa. Men det fanns också andra inslag och det var de som fick störst betydelse för Ulf Ekman. Det fanns nämligen också ett stort intresse för grundläggande religiösa och filosofiska frågeställningar och ett ifrågasättande av traditionella livstilmönster. För Ulf Ekman var det den andliga dimensionen i tillvaron som fick allt större betydelse, liksom musikintresset. Det finns flera närmast halsbrytande exempel på detta i boken, exempelvis när en av hans bästa vänner blivit kommunist efter att ha varit kulturfreak och helt frankt förklarar för Ekman (s. 85-86):

»Sådana som du skjuter vi när revolutionen kommer. [...] din estetik är depraverad. Den står inte i massornas tjänst och du kan aldrig bestämma dig. Du är en individualist som inte vill inordna dig och tjäna revolutionen och partiet.«

Ulf Ekman instämmer i kompisens beskrivning. Han kunde aldrig acceptera den hårda våldsorienterade vänsterpolitiken utan vände istället sin uppmärksamhet till musik, litteratur och religiösa frågor. Han

Ekman livshistoria visar att den religiösa dimensionen var minst lika viktig som politiken och att den fick långsiktiga konsekvenser

läste existentialistiska författare och blev sedan intresserad av TM och zenbuddhism. Tillsammans med en skolkamrat bestämde han sig

för att börja meditera och åkte ner till Skåne i samband med ett besök av Maharishi Mahesh Yogi, vilken han också lyckades träffa (!). När kompisens sedan blev kristen blev det en plötslig andlig konfrontation i Ulf Ekmans liv. Kompisen blev nämligen »Jesus-frälst«. Den amerikanska Jesusrörelsen hade kommit till Göteborg med enkel och radikal kristendom i pingstkarismatisk form. Det blev nu påtaglig utmaning som ganska snart ledde till Ulf Ekmans omvändelse under våren 1970.

Upplevelserna och intrycken under denna period av sitt liv har Ulf Ekman gemensamt med många av sina generationskamrater, både kyrkliga, frikyrkliga och sekulära. De är också relevanta för generationer som vuxit upp under de följande decennierna eftersom 1960-talets kulturuppror fick bestående effekter. Den massmediala tolkningen av händelseutvecklingen i ungdomsvärlden i slutet av 1960-talet brukar i Sverige domineras av en vänsterpolitisk referensram. Men Ulf Ekmans livshistoria visar att den religiösa dimensionen var minst lika viktig som politiken och att den fick långsiktiga konsekvenser. Det var inte bara sekulariseringen som på allvar slog in

i Sverige under denna tid utan också nya väckelserörelser som präglat svensk kristenhet sedan dess och även påverkat den svenska samhällsutvecklingen. Ulf Ekmans personliga upplevelser av kulturupproret har utgjort en bas för många av hans inlägg i debatter i politiska och kulturella frågor i bred bemärkelse. Även här har hans bakgrund gjort det möjligt för honom att tala in i samtidsproblemen med utgångspunkt från egna erfarenheter.

FRÅN EN SEKULÄR och kulturradikal miljö med kyrkokristna anknytningspunkter gick nu Ulf Ekman in i en tidstypisk kristen ungdomsrörelse med pingstkarismatiska inslag. Kort efter sin omvändelse blev han andedöpt och talade i tungor. Jesusrörelsen var en generationsrörelse som evangeliserade och engagerade ungdomar under en relativt kort period i början av 1970-talet. Dess anhängare delade många av de kulturuttryck som kännetecknade den uppriska ungdoms- och studentgenerationen. Den massmediala uppmärksamheten skapade en plattform som sedan möjliggjorde påverkan på kristna kyrkor men också ungdomsevangelisation både i USA och i Europa. I Sverige fick Jesusrörelsen betydelse för pingströrelsen genom bland annat Lewi Pethrus förmedling, och för den tidiga karismatiska väckelsen. En rad andra personer som under 1980- och 1990-talen varit predikanter och pastorer i pingstkarismatiska församlingar gjorde liknande upplevelser som Ulf Ekman i samband med

Jesusrörelsens intåg i Sverige.⁵

Ulf Ekman blev troendedöpt och helad från magproblem under sommaren 1970 i samband med ett frikyrkligt bibelläger i Närke och for sedan till Uppsala hösten 1970 för att

påbörja akademiska studier. Den kristna grupp han kom att ansluta sig till i Uppsala var Navigatörerna, en amerikansk

evangelikal evangelisations- och bibelstudierörelse som arbetade bland studenter vid Uppsala universitet. Navigatörerna var en av många evangelikala organisationer som växte fram på 1940- och 1950-talen i USA i samband med bland annat Billy Grahams evangelisationskampanjer och som sedan spreds till Sverige och andra länder i Västeuropa. Från 1950-talets början och några decennier framåt etablerade sig en rad amerikanska evangelikala organisationer i Sverige, ofta i samarbete med svensk frikyrklighet och i släptåg av Billy Grahams korståg i Stockholm 1954. Navigatörerna samarbetade med bibelöversättarorganisationen Wycliffe International och med Billy Grahams kampanjorganisation Youth for Christ.⁶ Att Navigatörerna var »evangelikala« betyder att de tillhörde den bibeltroende väckelsekristendomen i USA. Även om pingstvännen, ofta fanns med i evangelikala sammanhang var de flesta evangelikala avvisande gentemot pingstkarismatisk teologi och fromhetsuttryck.

Navigatörerna och deras evangelisations- och bibelstudiearbete betydde mycket för Ulf Ekman och han tillbringade första delen av 1970-talet i dess gemenskap i Uppsala.

...början av hans liv som kristen formades i en organisation och fromhetsriktning som inte var sprungen ur den svenska kyrkligheten eller frikyrkligheten

Det innebar att början av hans liv som kristen formades i en organisation och fromhetsriktning som inte var sprungen ur den svenska kyrkligheten eller frikyrkligheten. I likhet med andra i Navigatörerna hade Ulf Ekman Korskyrkan i Uppsala som församlingstillhörighet och deltog i dess söndagsgudstjänster men den kristna formering som han genomgick präglades av Navigatörerna. Teologin var reformert och fromheten starkt bibelcentrerad, med inriktning på att systematiskt studera Guds ord, tillämpa det i ett disciplinerat kristet vardagsliv och i evangelisation. Sommaren 1974 deltog Ulf Ekman i en stor evangelikal konferens- och evangelisationssatsning i Bryssel med Billy Graham, John Stott och Luis Palau. Som helhet kan man säga att Ulf Ekman under denna tid, dvs första hälften av 1970-talet, visserligen levde och formades som ung kristen i en frikyrklig miljö men inte i en av dess svenska varianter. Formeringen i Navigatörerna är, i likhet med barndomens kyrkokristna anknytningar, anmärkningsvärd med tanke på den roll som Ulf Ekman spelat för pingstkarismatisk kristendom i Sverige från 1980-talet och framåt. Ingen av de svenska frikyrkorna har något markerat inslag av reformert teologi eller arv, med undantag av de baptistiska samfundens kongregationalistiska församlingssyn. Det som bland annat kännetecknat

Formeringen i Navigatörerna är, i likhet med barndomens kyrkokristna anknytningar, anmärkningsvärd

den reformerta traditionen i dess klassiska form har varit koncentrationen på Skriften och tron på möjligheten att kunna tillämpa Skriftens ord i både den enskildes och samhällets liv. Detta har Ulf Ekman

burit med sig och det har sedan bildat en stomme i Livets Ords vision (»Utrusta Guds folk med hans trosord [...]«) och verksamhet (bibelskolor, kristen utbildning) och givit Livets Ord en särprägel i jämförelse med det mesta av svensk frikyrkighet och kyrklighet. Bibelbruket inom den lutherska traditionen har sett annorlunda ut och pingstkarismatisk kristendom har ofta betonat Anden mer än Ordet.

UNDER TREDJE ÅRET på fil. kand.-studierna prövade Ulf Ekman på att läsa grundkursen i teologi. Det innebar en ny vändpunkt och på allvar porten in i den religiösa situation som präglade svensk frikyrkighet och kyrklighet i början av 1970-talet. De teologiska studierna beskrivs inledningsvis som en närmast avskräckande upplevelse på grund av den liberala och bibelkritiska teologi som dominerade Teologiska institutionen vid Uppsala universitet vid denna tid. Det var i princip motsatsen till den anda som rådde inom Navigatörerna. Samtidigt kom Ulf Ekman i ökad kontakt med olika grupper inom Svenska kyrkan, både låg- och högkyrkliga. Han läste Bo Giertz' böcker *Stengrunden* och *Kyrkofromhet* och upplevde i samband med dem en kallelse att bli förkunnare och fortsätta de teologiska studierna. Så här beskriver han (s. 185) mötet med Giertz' teologi i *Stengrunden*:

Boken skakade om mig bra mycket mer än den akademiska teologin. Det kändes som om hela boken talade till mig personligen och jag kunde inte lägga den ifrån mig. Här fanns en

annan teologi, en bibeltro, men på ett annat sätt, en hänvisning till något som jag endast flyktigt varit i beröring med. Det var den historiska kyrkan och en kyrkofromhet som var biblisk, realistisk, men djuplodande på ett annat sätt än det jag dittills mött. Här väcktes en längtan och en slumrande kallelse, att bli präst.

Den högkyrkliga kyrkosynen blev nu aktuell och underbyggdes genom deltagande i Göteborgs stifts teologgrupp, där Ulf Ekman mötte den dåvarande biskopen Bertil Gärtner, och i gudstjänstlivet i den högkyrkliga studentkyrkan S:t Ansgar.

I maj 1976 följde Ulf Ekman med på en retreat som S:t Ansgar anordnade på stiftsgården Breidagård utanför Uppsala. Där träffade han Birgitta Nilsson, sin blivande fru. Mötet med henne blev också inledningen till mötet med den gren av den karismatiska väckelsen som sedan i mångt och mycket kommit att präglade Livets Ord. Birgitta Nilssons far, Sten Nilsson, representerade en distinkt nisch inom den karismatiska väckelsen i Sverige. Själv hade hon kommit tillbaka till sin tro och blivit förnyad genom kontakter med Jesusrörelsen och genom de karismatiska möten engelsmannen Harry Greenwood hade i Stockholm under 1970-talet. Sten Nilsson var metodistpastor och hade ända sedan 1930-talet kultiverat ett stort kontaktnät i den anglosaxiska världen, framför allt bland förnyelseinriktade metoder. Han hade samarbetat med den legendariske Indien-

missionären och evangelisten E. Stanley Jones och mötte tidigt den karismatiska väckelsen i USA. Som ledare för Ashramrörelsen, en ekumenisk bönegrups- och retreatrörelse med sin bas i Metodistkyrkan, kunde Sten Nilsson sedan bereda vägen för den karismatiska väckelsen i Sverige under 1960- och 1970-talet. Han var

dessutom en av de första att introducera trosundervisning i denna väckelse. En annan av trosundervisningens introduktörer i landet var just Harry Greenwood. Genom mötet med familjen Nilsson läggs så till ytterligare en central komponent i den andliga formeringsprocess som Ulf Ekman beskriver. Han kommer in i en familj där den karismatiska väckelsen var absolut central och där trosundervisningen var en självklar del. Det medverkade till att uppliva andliga nådegåvor han upplevt under sina första år som kristen, och det förde honom också steg för steg i kontakt med den karismatiska väckelsen och »trosrörelsen« i USA.

VÄGEN ÖVER GIFTERMÅL i december 1976, prästvigning 1979, studentprästtid i SESG 1979-81, resan till USA 1980 och bibelskoletåret på Rhema Bible Training Center i Tulsa 1981-82, kontakten med Bror Spetz och Södermalmskyrkan 1982 och grundandet av Livets Ord 1983, ska inte återberättas här. Detaljerna i livshistorien från 1976 till 1983 tar man bäst del av genom att läsa boken och en del finns även återgivna i andra böcker och artiklar. Memoarernas beskrivning av dessa år ger en bred rundmålning av den karismatiska väckelsen i Sverige och dess villkor.

Han kommer in i en familj där den karismatiska väckelsen var absolut central och där trosundervisningen var en självklar del

Vad som är fokus i den här artikeln är de faktorer i Ulf Ekmans formering som andlig ledare som från en kyrkohistorisk synpunkt. De skulle kunna sammanfattas på följande sätt: arbetarrörelse, kyrkokristendom, 1960-talets kulturuppror, Jesusrörelse med pingstkarismatiska inslag, praktiskt tillämpad reformert teologi, högkyrklig kyrkoteologi och den karismatiska väckelsen med trosundervisningen. Om denna kombination ställs i relief mot traditionell svensk frikyrklighet, inklusive pingströrelsen, eller kyrklighet, framgår tydligt en rad starka konfrontationspunkter och flera helt nya företeelser. Erfarenheterna av arbetarrörelse och 1960-talets kulturuppror kan sägas utgöra broar till både det sekulära Sverige och till frikyrklighet och kyrklighet. Det är företeelser som påverkat stora delar av det svenska samhällslivet under 1900-talet. Men övriga faktorer har ofta ställts i motsats till varandra eller varit okända i vårt

land. Genom att ha kunnat fånga upp dessa olika erfarenheter och teologiska strömningar och omsätta dem i ett dynamisk kristen verksamhet har Ulf Ekman bidragit till att skapa en ny kristendomstyp i Sverige och slå broar mellan kristna på ett sätt som tidigare inte förekommit och befrukta både frikyrklighet och kyrklighet.

Hur det gick till och vad som hände ser vi fram emot att höra mera om i nästa memoardel och hur det hela slutar vet ingen. Det är i vilket fall som helst en fascinerande och spännande historia där personliga erfarenheter möter och tvinnas samman med samtidens stora brytningar.

TORBJÖRN ARONSON är TD, FD, forskare vid Teologiska institutionen, Uppsala universitet.

¹ Lewi Pethrus, *Den anständiga sanningen*, Stockholm 1953, *Medan du stjärnorna räknar*, Stockholm 1953, *Hänryckningens tid*, Stockholm 1954, *Hos Herren är makten*, Stockholm 1955. *En såningsman gick ut*, Stockholm 1956

² Bror Spetz, *Så började mitt liv*, Uppsala 2002, Sverre Larsson, *Uppdrag Pingst*, Uppsala 2002, Sven Nilsson, *Vägen och vandringen. Mitt liv med Gud och svensk kristenhet*, Uppsala 2005, Linda Bergling, *Min him-*

melske konung och jag, Kungängen 2009

³ Olov Hartman, *Brusande väg*, Ystad 1959, *Klartecken*, Stockholm 1977, *Färdriktning*, Stockholm 1979, *Fågelsträck*, Stockholm 1982

⁴ Frank Mangs, *Högst personligt. Del 1-3*, Stockholm 1977-83, Sten Nilsson, *Ledd av Guds hand*, Uppsala 1986

⁵ Torbjörn Aronson, *Guds eld över Sverige. Svensk väckelsehistoria efter 1945*, Uppsala 2005, s. 191-208

⁶ Torsten Bergsten, *Pingströrelsen förr och nu. Valda publikationer 1947-2002 med anknytning till Pingströrelsens historia och tankevärd*. Skrifter utgivna av Insamlingsstiftelsen för pingstforskning Nr 10, 2010, s. 98-118